

Nemzeti Társalkodó.

December' 10-dik napján 1851.

A' Nemtelen Jóságot nem bírhat (!?).

A' Törvénybeli Gyakorlás' Mutató Táblája 63-dik lapján puncto 10-o ez vagyon: „Ha az egész fennálló fiu ág' (?) megegyezéséből a' leány nemtelenhez férjhez megyen, és úgy hogy az ingatlan jószágból a' negyed kiszakasztassék és nékie által adassék, a' leány a' jószágot haláláig bírja: ezen leánynak halála után az ő nemtelen férjétől született gyermekeitől vissza lehet szerezni a' jószágot a' piatzos becsünek (?) lefizetése mellett; mert a' leány-negyed kiadás nem nemesít a' H. T. 1. R. 3. 6. Sz. szerint; a' leány csak fiusittás által lészen nemessé (?) a' H. T. 1. R. 7. Sz. szerint, a' nemtelen jószágot nem bírhat a' H. T. 3. R. 30. Sz. szerint.“ —

Sokkal eszméretesebb a' közönség előtt is a' Szerző Ur' liberalis gondolkodása módja, mind a' filozofia mind az azon és csak is azon alaposítható politika' tudományos mezején, mint-sem hogy ezen még komorabb tekintetü századink' helyegét magán hordozó hazai törvényeinkel is meg nem férhető

tehát *juridice is illiberalis* állítás' olvasása közben, meg ne hotránkozhatott volna az a-
lól írt; annyival is inkább pedig, mivel a'
hazai törvények' oly sok esztendőkre terje-
dő forgatása és tanítása által magának méltó
megeszmérést szerzeni tudott Szerző Úr ta-
lám szokása ellen, most közelebbről ezen
esetben a' törvény lelkével és tiszta szavai-
val nem mindég megegyeztethető *ugy neve-*
zett publica Opiniot láttatik követni, azon
kritika ellenére, melyet a' Szerző Úr tudo-
mányos eszméretei következésébe — mint min-
denben, ugy a' törvényben is meg szokott
vált kívánni. — A' következő észrevéte-
lek szolgáljanak felvilágosításul — ezen a'
köz figyelemre még igen is méltó tárgyra
nézve — a' tudni kívánó Közönség előtt: —

A' Szerző Úr állítása rövideden ide me-
gyen-ki: a' nemtelenhez ment leány' mara-
déka az *in natura* kapott *Quartalitiumot* nem
bírhhatja, azért mivel a' *Quarta* nem ne-
mesit, és mivel a' nemtelen jószágot nem
bírhhat, kettőt állit tehát u. m. 1-őr azt hogy
a' *Tr. I. R. 29 és 30 T.* szerint *in natura*
kiadott quartát, a' leány' maradéki nem bír-
hatják; 2-szor hogy a' nemtelen jószágot
simpliciter nem bírhat. — Lássuk mind ket-
tőre a' feleletet rendre. —

A' mi az elsőt illeti: A' Szerző Úr ál-
tal is felhozott — de nem elég figyelemre
méltóztatott Mátyás' VI-dik D. 26-dik Art.
11 §-ába ez van: „*Ubi autem alicuius filia*
„*vel soror sive de Curia alicuius Baronis vel*

„Nobilis sive etiam propria domo paterna
 „vel aliunde undecunque consensu et vo-
 „luntate Patris aut fratris homini imposses-
 „sionato nupserit; talis puella in quarta illa
 „puellari — *per ipsum patrem aut fratrem*
 „nobilitari et provideri debeat.“ Mit tégyen
 ez a' *Nobilitatio*, megmagyarázza Verbötzi
 az I. R. 29 T. 7 §-ában, midőn azt mondja
 hogy, *in perpetuo Jure et Dominio hujus-*
modi quartae filialis possessionariae succe-
dere debet et remanere — de csak azon eset-
 ben ha az I. R. 30 T. 8 § szerént a' quar-
 talitiumot adó Apa' vagy fiu testvérek' (te-
 hát nem az egész fenálló fiu ág') megegy-
 gyezéséből esett a' leánynak nemtelenhez lett
 férjhez-menetele és a' quartalitiumnak in na-
 tura történt kiadása. Világos, ebből az:

1-ör: hogy az Apa' vagy fiu testvérek'
Consensussa' az, a' mely által a' Leánynak
Nobilitatioja, vagy is a' quartalitiumnak per-
 petuo jure et Dominio léendő birtokolha-
 tása — ki eszközöltetik; a' mit bizonyít a'
 Mátyás' fel hozott Decretuma 26-dik Art,
 12-ik §-a is ezen szókban: „si vero sine consen-
 „su et voluntate Patris aut fratris id fecerit
 „(filia vel soror) *in portione sua non nobilitetur,*
 „sed tamen pecuniaria solutione eidem satisfieri
 „debeat. Mert azt csak feltenni nem lehet,
 hogy az Apának vagy fiu testvérnek egyéb
 nobilitandi facultas competalhatna; valamint
 azt sem hogy annak általak a' Fejedelem e-
 lőtt kellene kieszközöltetni, — hiszem a' le-

ány ex thesi Nemes lévén — a' jobban meg nem nemesíttethetik; vagy talám praeficialtatni kell? de lehet é ezt tenni a' Fiu ág' defectussa előtt, — lehet é azt csupán a' Quartalitiiumra restringaltatni — nemde az egész fiu jószágra terjed ki az? — Világos az is

2-szor: hogy az Apa vagy fiu testvér' illetén consensussa által végbement Nobilitatioja a' nemtelenhez ment leánynak — perpetuum és Domini just ad, a' Quartalitiiumba kapott jószágra nézve, mely hogy a' törvényes örökösödés vagy successio útján ne mehessen-által a' maradékokra is, nem tsak fictio (mert törvényeinkben sehol emlékezet róla nincs), hanem egyszersmind egy oly contradictio is, melyet az a' kinek a' proprietas és usus fructus — a' perpetuum vagy is irrevocabile és revocabile Dominium közt lévő törvényes különbségről bár micske esmerete vágyon is — meg nem foghat; annyival is inkább pedig mivel a.) törvényeink elég világoson megkülönböztetik az illetén quartalitiiumot — a' rendszerént kiadatni szokott más Quartalitiiumtól, a' mennyiben azt perpetuo tehát irrevocabili jure — emezt pedig non perennali vel hereditaria sed redemptibili lege conditioneque deputatum jusnak nevezik, a' mint ez megtetszik a' Tr. I. R. 29 T. 7 §-ának — ugyan csak az I. R. 88 T. 1 §-ával való egyben hasonlításából; és mivel b) ezen Quartalitiiumnak a' maradékokat illető vólta törvényesen is megállapittatik akkor, a' midőn a' Tr. I. R. 17 T. 4

§-ába annak természete a' successiora nézve meg is határoztatik — a' mennyiben az, fi-jat és leányt egyaránt illetőnek határoztatik. Mely dispositio hogy a' nemtelenhez ment Nemes leány' in natura kapott quartalitiu-mába léendő örökösödését tárgyazza a' ma-radéknak, nyilván való abból, hogy a' fel-hozott §-ban in specie az olyan *perpetuo ju-re conferalt és inscribált* quartalitiu-mról van emlékezet, melynek in natura lett kiadatá-sa a' fiu örökösök' prejudiciuma nélkül e-sett-meg, mely hogy éppen a' nemtelenhez apja vagy fiu testvérei consensussából ment nemes leány' quartalitiu-mát jelentse, a' fel-hozott §-nak a' Tr. I. R. 29 T. 7 és 8 §-á-val való egybevetéséből világosabb mint sem hogy demonstrálni kellenék. Library Cluj

Megengedve is annakokáért, *per omne ne-gatum*, azt generalis törvénynek, hogy a' nemtelen apától született gyermek a' Prae-fectio esetén kívül is — nemesi jorzágot nem bírhat: ezen felvett Quartalitiu-mról szolló törvény' dispositioját legalább egy oly *ex-ceptionak* lehet és kell is venni, mely az es-méretes Juris Regula szerént, *firmaret regu-lam in casibus non exceptis*. —

A' mi a' másodikat illeti: ezen sokat jelenteni akaró kifejezés: *Rusticus nihil prae-ter mercedem laboris habet* — éppen ugy pengetődik szájról szájra — mintha bizony kedves Hazánk' Törvényének semmi érde-mesebb aphorismája nem volna Nemzeti hi-juságunk csiklándoztatására nézve. Azonban

ha előitéletektől ment szemekkel (melyre az Idő Geniussa régolta int már) vizsgáljuk-meg ezen nevezetes Juris Hungarici exiomát(?) magába foglaló törvényinket: ugy tanáljuk hogy az a' földes-úri Colonialis birtokra való tekintetből mondatik, — p. o. Tr. III. R. 30 T. 7 §-ban in verbis: „nam rusticus „praeter laboris mercedem et praemium in „*terris Domini sui*, quantum ad perpetuitatem nil Juris habet“ úgy szintén az A. C. III. R. 35 T.-ban: in verbis, „mivel hogy Rusticus praeter mercedem laboris nihil habet, a' Földes-Uraknak hatalmokban vagyon mint akarnak disponálni a' *saját magok határaiban*. Ez nem is leheté másként — ezt hozván magával az utilis és directus Dominus egymáshoz való törvényes relatiojának valósága; és ha nemes ember laknék is a' Földes-Ur' colonialis telkén (a' mire számtalan példát tanálhatni) bír é, bírhat é az ily Nemes a' Colonialis birtokra nézve több jussal mint a' Rusticus? valyon *habebitne aliquid in iis quantum ad proprietatem praeter mercedem laboris et praemium?* — És már egy ilyetén okoskodás: rusticus nihil habet praeter laboris mercedem *in terris domini sui*: consequenter incapax est possidendorum bonorum — valyon kiállja é mindennapi vólta mellett is a' logikai probát, kivált azon esetben a' midőn, régibb törvényeink is a' Rusticus' ezen capacitássát nem tacite hanem valóban expressis verbis declárálják — még pedig:

1-ör a' Tr. 5. R. 30. T. 1. §-ában nem csak fekvő jök' birtokolhatása, hanem még annak feléről testamentaria dispositio is engedődik a' parasztnak; mert hogy ezen szókban „*si vero per semet ipsum (Rusticum) extiterint acquisitae Hereditates*: ingatlan jök értessenek, nyilván való abból, hogy a' *Hereditas mobile bonumoknak* tételik ellenébe az initialis §-ban.

2-or a' Tr. 1. R. 113. T. 1. §-ában, a' hol e' van „*si Mater decesserit Patre superstite — si etiam de ignobili ac rustica progenie pater ipse oriundus fuerit, et jura possessionaria in filium vel filiam non paterno* (tehát fel tevődik hogy hoc jure is megeshetnék) sed *materno jure redacta extiterint; tutelam bonorum atque etiam liberorum pater et nemo alter exercebit.*“ — Nem de fel teszi-e a' törvény' tiszta szava, hogy a' Nemes Aszszony paraszt apától született gyermekeinél marad halála után is a' jószág? — mely csak akkor vevődik-el az Apa' kezéből, hogy ha a' 2-dik §. szerint az apa másodszor is megházasodván, gyermekei' anyokról maradott jószágát pusztitaná — mely azonban megesik a' Nemes Apán is ezen esetben. De ha elvevődik-is, megfosztatnak-é az által a' gyermekek anyok *jus possessionariumában* lévő proprietássoktól? valyon csak a' stylus kedvéért nevezi-é azon jókat a' törvény a' felhozott Titulus 2-dik §-ában *bona pupillarum* kifejezéssel, mely azt hiszem eléggé *clamat*; vagy talán ezen tör-

vény a' Praefecta' gyermekeiről szól? — vagy talán a' *jus possessionarium* városi jószág? meg lehet *fictione juris* — de a' melyet sem a' Római, sem a' Hazai törvény tudtomra nem esmér. —

El ne felejtjük azonban, hogy mind ezen törvények akkoriak, a' midőn a' Tr. 3. R. 25-dik T. szerint „*Rustici Dominis ipsorum terrestribus mera et perpetua rusticitate subjecti erant*, — 's mi még-is hajlandók vagyunk most megtagadni azoknak eléggé tiszta szavát, — most mondom minekutánna a' dicső II-dik Jó'sef halhatatlan emlékezetét valamennyire örökösítő 1791. 26-dik articulussában „*Nomenclatio Jobbagionatus, conjunctaque cum eo perpetua personalis obligatio et Glebae adscriptio pro sublata declaratur.*“ —

Vagy talán vakon akarunk ragaszkodni a' magyarországi Törvényhez? mely szerint fündálhatja ugyan a' Nemes — minden Nemtelen ellen Actioját *ad acquisitionem bonorum ex incapacitate Possessoris* — az 1715 észten-dő 25-dik articulussán, és a' 195-dik lapon lévő 1-ső Curialis Decision; de hol erről nálunk a' törvény? 's törvény nélkül meg-állhat-é az Actio? Azonban lássuk csak a' nemes Anyától de nemtelen Apától származott maradékra nézve mit mond a' 194-dik lapon lévő 3-dik Curialis Decisio: „*si actor contra eiusmodi Ignobiles, qui bona jure materno avito tenent ex incapacitate agat, dummodo hi condescendentiam suam ex No-*

bili Matre Bonaque eadem Jure Successionis in se devoluta esse doceant — ab inpetitione absolvuntur, quia his velut ex Materna Successione tenentibus jus retentionis adeoque ea in parte possessorii capacitatem art. 18. 1687 indulget. “ — Legyünk legalább consequensek 's ha már csakugyan követni akarjuk a' Magyarországi törvényt az odiosumakban, — cselekedjük ugyan azt a' favorabilékbe-is — készítve az által százodunkat még igen-is régi törvényinknek ha nem-is a' juris — legalább a' politica ratio szerint léendő módosítására, —

Nomophilax.

BCU Cluj Central University Library Cluj

B Í R Á L Á S.

A' Nemzeti Társalkodó 6-k és 7-k. számu darabjában, egy *Etédi szabad Székely* lelki, mive van közölve; melynek valóságos eredeti a' mellett természeti stylussa tetszik ugyan, de foglalatja nagyon kopasz, úgy hogy többszöri áltolvasás után-is, nem igen érthetni, 's nem lehet kivenni mi akart ezen elméskedni erőlködésből válni? Laczkó — egy a' székely természet' keblében — talám Etéden, nevedett ficzkó bé-menyen a' városba fát eladni, melyel úgy, mint a' többi Székely csalni *nem tud*, de a' dolgot csak hamar egy látásra felveszi — azt se tudja mi a' vám — bámul, hogy a' hidon, város végén, szemetért ezt kell fizetni — a' városban

a' két tornyon és hat lovas hintón száját el-
 tátja — kutyáját a' hohérra uszítja, 's visz-
 sza szaladtában szekere löccse kihull — imé,
in nuce az egész Laczkó. Ha ez, kigunyolása
 a' székelyek nem igen éles elméjének, egy
 székely pennájából legalább illetlen, de nem
 is nagy nyereség a' *hunnusok maradékiról*
 köztünk ifjabb magyarok közt szájan forgó
 anecdoták egy ijennel szaporítása: ha pe-
 dig, a' vámhuzásbeli csalás satyrizálása akar
 lenni a' fel hozott vámok nem épen csak csa-
 láson állanak, a' miért az *Etédi Rabener* os-
 torozását érdemelnék; a' ki még nem lát-
 szik arra megérve lenni hogy egy *Intermez-
 zot*, vagy *Ludas Matyit* írjon — vagy ha vég-
 re a' kevésbé mivelte közönséget akarja ol-
 vasáshoz szoktatni — talám a' Társalkodónak
 nem ez lenne fő célja, de ezen hazai levél
 állásához, 's a' sokkal számosabb mivelte és
 értelmes olvasókhoz, kikre inkább kellene
 a' redactionnak ügyelni — egy ily csak fonó-
 ban kedvet lelhető munka, átaljában érde-
 metlen. — Ezt, ha tovább nem feszegetjük,
nemo dat, quod non habet, de lehetetlen szó
 nélkül hagyni, a' magyar orthographiának
 azon *de tripode* regulázni akarását, melyre
 az Etédi *szabad* székely magának szabadsá-
 got veszen. Tettzik ezen urnak, a' minden-
 derék ujabb íróktól közönségesen bévett í-
 rasmód és a' józan analogia ellen, midőn
 mind a' deák, mind olosz, nyelvben csak az
e és *i* előtt olvastatik a' *c*, mint *cz* v. *cs* a'
 többi magában hangzó előtt *k* marad — így

törni a' szókat, *lackó gecő, virgonc éccakát, táncnak, szerezhéc, fickonk piactól, cuki*; sőt a' redactiont még kötelezte-is ezen nyelvrontása megtartására: midőn más felől a' rendes és jó orthographia ellen sok helyt tetemesen hibázik p. o. az *ó* és *ö* helyett majd mindég *o-t ö-t-is* p. o. *lacko, jo, jövő, hasito, volt, tudo, gondok, tol, eröt, hagyó, forro; árulo, hintoba etc.* továbbá *halya, e'* helyett *hallja, azonba e'* helyett *azomban*: nem különben ilyen forma hibák-is felesen találatnak — „egy két sustáknak a' *'sebedbè* is kellene lenni“ *hol? 'sebedben-is* kellene lenni — „az uttza *ajtoba* állott“ nem *hová?* hanem *hol?* tehát, az uttza *ajtóban* — „a' mély *csendbe* csak a' lovak dobogtatása hallott“ *miben?* a' *csendben,* — „az anyai szeretet *kunyhóba palotába* egyforma“ — *miben? kunyhóban palotában*: végre „várost mesze (így tehát *calx?*) hagyta“ *e'* helyett — *meszsze* hagyta etc. De elég annak megmutatására hogy a' másokat vezetni akaró és új világot gyújtó *szabad székely*, némely tekintetben, a' helyes írásra nézve setétben tapogat. — Ha Heltaiban, v. a' Váradi Bibliában ilyen forma írást látott a' szabad székely, ne kívánja azt a' más olvasók nyakára tolyni, midőn arra se szükség nincs, se hasznót nem ad az ilyen erőltetés — sőt inkább a' nyelv egy formasága rontsolásáért, erősen káros, különben-is sok kéretlen neologus eléggé csigázza nyelvünket, nem kell abba még több nyomorékságot hozni-bé. — Egy nagy teki-

tetű és classicus írónak-is nem igen lehetne ilyen despotismust eltűrni — hát még annak — ki hihetősön *Lackóval* köszönti legelsőben az olvasó közönséget?

Egy szót még csak a' szabad székelyhez. Én ugyan e' tárgyban többször soha egy betűt se vesztegetek, bár mit feleljen bírálsomra a' szabad székely — de ha magát e' honnyi levélben megnevezi; én-is, ezen az uton, nevemet tudtára fogom adni. — Kolo'sváron Novemberben. 1831.

Egy szabad Magyar.

F e l e l e t

a' N. Társ. 7-dik számja 105 — 109 lapjain olvasható Észrevételekre.

A' *Magura* és *Mál* topographiai nevezetek származtatása, egyszerűbb és világosabb volt, mintsem botránkozás-köve lehetett volna; maga a' tárgy pedig oly kicsin fontosságú, hogy az ellen oly nagy hévvel lobbanni-fel, csupa vesztegetése a' nagyobb dolgokra megtartandó hazafiui tűznek.

Az egész származtatás még rövidebben ide mégyen-ki: Ezen nevezeteket itt találtak a' Magyarok bejöttökkel azon nagy kiterjedésű *Sláv* nemzettől, mely Északkeleti Európát, 's Erdélyünket is lakta; valamint magát a' nemzetet római gyarmatokkal, 's nyelvét a' *romana rustica*-val egybe-elegyedve, az oláh nemzetben fenmaradva, itt ta-

láltak — számtalanok a' geographiai sláv elnevezések Éropa' ezen részében; nagy számuak a' két Magyar Hazában is, 's éppen a' kérdésben forgó topographiai két nevezetek ugyan azon jelentésűek ma is az Albanusok' élő nyelvében is, mely a' sláv és romana rustica nyelveknek az oláhokéhoz. nagyon közelítő elegyedéséből áll. — Bővebb világosítást adhat ezen tárgyban a' következő jeles munka: *Précis de la Geographie Universelle*, p. M. *Malte Brum* Paris 1726 T. VI. pag. 203. 217. 237.

A' maga' nyelvét minden' igaz Magyar szereti, de az olyan szó-származtatásból, a' milyen itt a' *Mál*-lal történt, nyelvünkre sem haszon, sem betsület nem származhatik. Tudjuk azt, hogy az elnevezések, többnyire vagy a' dolgok' természetéből, vagy hasonlatosságból vétetnek: de a' ló szügyéről, vagy a' roka, vidra, — 's tegyük ide a' még inkább kézbe-forgó jüh, és herbécs-málokról, 's éppen ezeknek kopasz hasbőrökről, melyeket a' szöts, lombos pöszlékkel szokott kipöszölni, mi felemelő, vagy mi természetes hasonlatosságot lehet venni a' szöllő hegyekre? hanemha míveletlen állapotjokban kopasz hasoknak nézettek, későbbre pedig az ültetett tábla szöllők, mint megannyi pöszlékeknek, melyekkel a' szorgalmas gazdai kezek rendre kipöszölgették. — A' historia világos útmutatásán kívül, nem természeteseb is-é ez a' vélekedés: hogy a' *Mál*-t, mint dombok' nevét készen kapták a' Magyarok,

's azután, a' mint rajtok, ló, borjú, kecske legelt, róka kedvelve tanyázott, a' kakuk legelőbb szállalt-meg, szálló hegyekké válva is elibe-tett epithetumokkal lettek: Ló Mál, Borjú Mál, Kecse Mál, Róka Mál, Kakuk Mál; 's ha kösziklából állott, mint Kolo's-várt a' Fellegvár' oldala, Kő Mál, vagy pedig méz-édes levéről, mint a' Tokaji, Mézes Mál nevet kaptak.

A' Lysimachus és Kozon aranyok' egyhelyen találtatásokról önkéntes a' következtetés egy időbeli kézben-forgásokra; 's midőn a' Magura és Mál nevezetek egymás mellett élnek ma is az Oláhokéhoz hasonló eredetű Albanusok' nyelvében, vérarulás volt é Sláv eredetűeknek mondani? Annyival inkább, mivel maga az Észrevételek' írója is megesméri, hogy a' *Gura* nállunk is él némely helységek neveiben; mint *Gura* szade (nem *Czade*) tudhatja, hogy Abrudbányáról, *Zlatinán* (Zalatnán) készűl *Belgrádra* (Fejérvárra) kerül az arany tisztűlni, és pénzé válni. Fentartja nevét omladékaiban is a' *Mojgrád*, vagy *Mográd*, (per eminentiam a' *Vár*) hajdon mind két oldalról több apróbb várakkal körűlvéve; most a' visgáladónak inkább római régiségekkel kedveskedve. — *Sláv* nevezetek ezek; és még többeket is lehetne felhozni. —

Mi ok kényszerithette tehát az Észrevételek' érdemes Íróját arra, hogy mintsem Sláv eredetét megesmérje, inkább Német szóból is kívánja származtatni a' Mált, vagy Mailt.

véve is, még pedig *Meile*ből meg nem foghatni: ennél ugyan a' *vasszeget* könnyebben lehet a' *wasserből* származtatni. — Nagy erőszak esik valósággal a' *Magurán* is, mikor belőlle *Magyar Hegyet* csinálnak; 's kinek nem jutnak itt önként eszébe az ilyen forma származtatások' sorának kiegészztésére, azon elme- vagy szó-játékok, melyek még bizonyosan esmert régi idegen neveknek is magyar jelentést adnak, mint: *Boristhen* Boristen *Nébugodonozor* ne bolondozzon az úr.

A' Természet-visgálók' elejébe egy Tünetemény világosítás végett.

A' természeti tünetemények és játékok, még ma is sok babonás jövendöléseket okoznak a' köz népnél. Hogy a' köz nép értelmén valamelyik tudós hazafi világosítson, bátor vagyok, úgy, az hogy láttatott, egy természeti látományt le-írni. Vélekedésem szerént hasonló volt ez azon *Fata morgána*hoz, a' mely ottan ottan, *Kalábriának Reggio várossánál*, a' *Siciliai tenger felett*, a' város' nagy részszétől, mint csuda, szemléltetik. — Az 1815-dik esztendő *Februarius' hója' 13-án* történt *Tekintetes Ns. Kolo's vármegyében, Ajtonban*, a' mely helység magas helyen fekszik a' és feljövő nappal, az irott időben, *Maros Vásárhelyen* keresztül egyenes lineába esik. — A' nap fel jött vala. A' föld' színe és a' nap között valami két ölnyi köz tetszett. Az idő tiszta és csendes

volt, csak valami vékony gőz volt a föld színén. — Napkeletre tekintvén, szemembe tűnt, a' levegőben, hozzá vethetőleg, Maros Vásárhely felett két egymással beszélgető emberek', és egy harmadik, ugyan azok felé menőnek képe, ki is elmenni tetszett mellettük, de kevés távozatról, visszatért hozzájuk. — Ezeknek mozgásaik alatt, házak kéményestől, útszák azokon járó emberekkel 's állatokkal, tornyok, templomok 's egyebek. Ki szóllítottam Feleségemet is ezen szép látomány' szemlélésére 's gyönyörködve néztük egy néhány minutáig — míg sajnálkozásunkra, lassanként elenyészett, a' napnak a' láthatár-ról való felemelkedésével. Így szép látványokat, gyakorta szemlélhetnénk, ha figyelmenénk a' nap' feljövetelére 's talám okait is helyesebben kitanálhatnók, mint a' Reggioiak.

Tanulók' száma Franciaországban.

Egy a' Királynak a' közönséges nevelés Ministere által beadott tudósításból úgy jő-ki, hogy a' franciaországi 38,155 helységek közül 24,148-nak van, 's 13,984-nek még nincs iskolája. Az iskolák' egész száma 30,796. A' tanítványok' egész száma, telben 1,378,206, nyárban 681,005. A' Gyermekek' száma 5-től 12 esztendőskig 2,401,178 — 282,985 husz huszanegy esztendősk ifjak között, kik a' lajstromba beírva vannak 13,159 tud olvasni csak, 112,363 olvasni és írni, 149,824 nem tud sem olvasni sem írni. 7639-nek oktatása felől nincs még tudósítás.